

Een melkfabriek in plaats van kippen: een goed idee?

De nieuwe eigenaar van de voormalige kippenstallen van Van Deurzen aan de Dennenkamp is voornemens om op deze locatie in het buitengebied een melkfabriek te beginnen. Op 13 april hielden gemeente en initiatiefnemer een informatieavond waarin het plan werd toegelicht. De aanwezige wethouder liet er geen misverstand over bestaan dat de gemeente voorstander is van vervanging van legkippen door melkverwerking. Maar is het ook echt een goed idee of belanden we misschien van de regen in de drup?

Op 7 april 2016 is het kippenbedrijf van Van Deurzen via een openbare veiling voor 1,2 miljoen euro verkocht. Van Deurzen was in gebreke gebleven bij het betalen van een schuld aan een schuldeiser. In 2007 had hij een hypotheekschuld van bijna 5,5 miljoen euro uitstaan bij het bedrijf VBOG (Van Bakel Onroerend Goed, eigendom Willy van Bakel, inmiddels failliet). In 2010 heeft deze BV de vordering overgedragen of verkocht aan Vrebamelkvee BV (ook van de familie Van Bakel uit Vreedepeel) die hem een half jaar weer overdroeg of verkocht TRT Investment SA, een Luxemburgse vennootschap (met woordvoerder René van Bakel van dezelfde familie). Omdat er niet betaald werd, liet TRT beslag leggen en bezittingen van Van Deurzen veilen. En zo kwamen de Groesbeekse kippenstallen via een openbare verkoop in handen van het bedrijf Dutch Dairy Genetics BV uit Vorden. Deze BV is eigendom van internetmiljonair Kees Koolen die plannen heeft verkondigd om het grootste melkveebedrijf ter wereld in Brazilië te beginnen. Hij werkt daar samen met de hierboven al genoemde Willy van Bakel die een omstreden reputatie heeft. Jarenlang hielp Van Bakel Nederlandse boeren via leaseconstructies om in de VS een groot melkveebedrijf op te zetten, totdat de kredietcrisis en lage melkprijzen het kaartenhuisje in elkaar deden storten. Googelt u deze naam maar eens als u er meer van wilt weten. We noemen het om aan te geven dat het allang niet meer de gezinsbedrijven zijn die de dienst uitmaken in de agrarische sector.

Embryo's spoelen

Dutch Dairy Genetics heeft in Nederland inmiddels al veel commotie veroorzaakt met het plan voor een megastal met 1445 stuks rundvee in het kleine plaatsje Wichmond,

gemeente Bronckhorst. Ook daar kregen omwonenden te horen dat bij het niet doorgaan van de koeienstal er teruggevallen zou worden op wat rechtens mogelijk zou zijn (Koolen had er ammoniak van enkele bedrijven opgekocht): een bedrijf met 10.000 varkens, dus veel meer milieuoverlast. Naar verluidt wil men in Wichmond 'embryo's gaan spoelen'. Dit is een snelle vermeerderingsmethode om de gewenste veestapel op te bouwen: de koe waarmee men wil fokken wordt met hormonen behandeld waardoor meerdere eicellen vrijkomen; na inseminatie worden de embryo's uit de baarmoeder gespoeld en na controle ingebracht bij draagkoeien.

En nu is Dutch Dairy Genetics eigenaar van wat ooit de grootste legbatterij van Nederland was. Naar eigen zeggen heeft men deze locatie, een stallencomplex op in totaal 4 ha grond, gekocht als investering. Oorspronkelijk was het de bedoeling om het kippenbedrijf weer in gebruik te nemen, aldus de woordvoerder van het bedrijf. Op de omgevingsvergunning die in december 2015 ter inzage is gelegd voor het houden van 291.000 kippen in verrijkte kooihuisvesting en een ander ventilatiesysteem zou reeds een zienswijzennota zijn opgesteld, zodat de vergunning klaarligt om te worden verleend. DDG heeft verzocht de vergunningverlening aan te houden. Naar eigen zeggen zouden 'ambtenaren van de provincie Gelderland' aangedrongen hebben op een alternatieve invulling vanwege de overlast en milieuhinder van de kippenhouderij.

Op 13 april vond in De Linde een informatieavond plaats voor belangstellenden over het plan om in de leegstaande kippenstallen een 'melkverwerker' te vestigen. Ook eigenaar Kees Koolen was hierbij aanwezig. Tijdens de bijeenkomst kregen de aanwezigen meer details te horen van de melkverwerkende activiteiten die er mogelijk in de toekomst gaan plaatsvinden, en over de gevolgen daarvan voor de omgeving.

Melkfabriek

De melkfabriek zal verse melk gaan verwerken tot lang houdbare melkproducten en room. Geen kaas of melkpoederproductie. De melk zal betrokken worden van Nederlandse en Duitse boeren uit de (grotere) regio. De verwerkingscapaciteit zal liggen tussen de 31.200 ton/jaar en maximaal 54.900 ton/jaar. Kennelijk wil men (nu nog?) onder

Gaat er straks in Groesbeek UHT-melk geproduceerd worden voor export naar China?

de 55.000 ton/jaar blijven. Volgens de richtlijnen van de VNG (Vereniging Nederlandse Gemeenten) valt een melkfabriek met een hogere productiecapaciteit onder een zwaardere milieucategorie en gelden zwaardere eisen m.b.t. milieuaspecten.

In de beginfase komt de productie neer op 120.000 liter melk per dag, gedurende een vijfdaagse werkweek. Maximaal zou het gaan om 151.000 tot 211.000 liter per dag waarbij de hele week kan worden gewerkt. Alle activiteiten gaan binnen het stallencomplex plaatsvinden. Uiterlijke aanpassingen van het gebouw betreffen plaatsing van ramen en evt. deuren en het aanbrengen van een of meer schoorstenen. Ook zou er volgens de ondernemer een bedrijfswoning moeten komen.

Het bedrijf zou werkgelegenheid bieden aan 20 tot 22 mensen in de opstartfase, tot 38 fulltime banen bij maximale productiecapaciteit. Uiteraard gaat de activiteit gepaard met verkeersbewegingen, van vrachtwagens voor aan- en afvoer van melk(producten) en andere bedrijfsbenodigdheden en van het personeel dan naar en van het werk komt. De verkeersintensiteit wordt ingeschat op 12 tot max. 20 vrachtwagens per dag en 30 tot max. 50 bestelbussen/auto's per dag.

Bij milieugevolgen moeten we niet alleen denken aan verkeer, maar ook aan zaken als geur, geluid en emissie van fijn stof, CO₂ en stikstofdioxide. Volgens de ondernemer zijn die gevolgen verwaarloosbaar klein; bij geluid geldt voor een productiecapaciteit onder 55.000 ton/jaar een wettelijke afstand

van minimaal 100 meter tot een geluidgevoelig object zoals een woning. In dit geval bevindt de bedrijfswoning van het naburige melkveebedrijf zich op ruim 150 meter afstand, terwijl de recreatiewoningen op meer dan 300 meter afstand liggen.

Tot zover het verhaal van de ondernemer. Van belang is ook wat de gemeente aanvoert om zich achter dit plan te scharen. Op de infoavond gaf verantwoordelijk wethouder Ten Westeneind zes redenen waarom een melkfabriek op deze plek een goed idee is. We lopen ze hier stuk voor stuk door:

1. 'Milieuhinder voor omgeving wordt grotendeels beëindigd'

Het is in de eerste plaats positief dat de gemeente kennelijk nu zelf ook inziet dat er overlast van het kippenbedrijf was. Daarbij kunnen we wel opmerken dat de milieuhinder uit het verleden grotendeels te wijten is aan het (niet) handelen van de gemeente. Daarvoor moeten we terug naar 1995, toen de fameuze driehoeksruil aan de Cranenburgsestraat plaatsvond: de stinkende kippenschuur met 75.000 kippen werd naar achteren naar het buitengebied verplaatst waarna voetbalclub Achilles '29 een veld erbij kreeg en uitgaanscentrum De Linde kon uitbreiden. Op de verder weg gelegen locatie aan de Dennenkamp zouden 300.000 legkippen gaan komen. Zoals bekend heeft de WMG zich van begin af aan verzet tegen de megastal van Van Deurzen. Een volledig overzicht van de gebeurtenissen en procedures vindt u op de website van de WMG (www.wmg-groesbeek.nl). We noemen hier een paar zaken.

In 2002 vernietigde de Raad van State de verleende milieuvergunning vanwege het ontbreken van een mer (milieueffectrapportage). Dat was een fout van de gemeente, want die had gemeend dat dat niet nodig was. De dreiging van een schadeclaim van Van Deurzen heeft daarna jarenlang in de lucht gehangen. Van gemeentezijde werd het (in de wetgeving niet bestaande) begrip 'bestaand hebbende rechten' bedacht, op basis waarvan men meende toch een milieuvergunning te kunnen verlenen. Tot drie keer toe werd een milieuvergunning vernietigd en Van Deurzen was zo slim om telkens voordat de vergunning werd vernietigd, de stallen vol te zetten met kippen. Op hand-

havingsverzoeken reageerde de gemeente met een gedoogbesluit ('met uitzicht op legalisatie') dat de ondernemer toestond om de legcyclus van de kippen af te maken. Uiteindelijk greep de Raad van State in door de vergunning te weigeren. Het proces van vergunningverlening moest van voren af aan beginnen en in de tussentijd mocht er geen kip meer in de stallen zitten. In 2008 hebben er voor het laatst kippen in de legbatterij gezeten; vanaf die tijd staan de stallen leeg. In 2010 heeft Van Deurzen opnieuw een milieuvergunning gekregen, voor 232.000 legkippen in kooien en een ander ventilatiesysteem. Ook hiertegen werd beroep ingesteld door de milieuorganisaties. Hoewel de Raad van State ons beroep m.b.t. overtreding van de geurnormen gegrond achtte, bleven de rechtsgevolgen van de verleende vergunning in stand, omdat het rekenmodel voor geurhinder inmiddels al weer veranderd was. Hoewel het bevoegd gezag het recht heeft om een niet gebruikte milieuvergunning na 3 jaar in te trekken (tot 2010 verliep die van rechtswege), heeft de gemeente dat tot nu toe achterwege gelaten.

Of het werkelijk zo is dat het alternatief – een melkfabriek – geen of geen noemenswaardige hinder voor de omgeving veroorzaakt, valt natuurlijk nog te bezien. Verkeershinder was in ieder geval een punt dat tijdens de informatieavond door omwonenden werd genoemd. De werkelijke overlast wil nog wel eens verschillen van de op papier berekende milieuhinder. De grote vraag is natuurlijk hoe zo'n melkfabriek zich op termijn gaat ontwikkelen en welke gevolgen dat heeft voor de omgeving.

*Landschappelijke inpassing: geen.
Hier wordt niemand vrolijk van.*

2. 'Kans om groot en opzichtig gebouw landschappelijk mooi in te passen'

Een groot en opzichtig gebouw, dat is het inderdaad, niet passend in het Groesbeekse landschap. Maar wie heeft de bouwvergunning in 2001 afgegeven?! Ook Van Deurzen heeft destijds de verplichting opgelegd gekregen om het stallencomplex landschappelijk in te passen, maar hij heeft daar nooit iets aan gedaan. Ook heeft de gemeente hier nooit op gehandhaafd. Wat de bestemming van het gebouw ook wordt, landschappelijke inpassing moet er komen. Toerisme is in Groesbeek een belangrijke economische drager waar de gemeente actief beleid op voert; het in stand houden en verbeteren van de landschappelijke kwaliteit is daarvoor een voorwaarde, want veel recreanten komen hier vanwege het bijzondere landschap. Uit de presentatie die was voorbereid voor de informatieavond, maar door tijdgebrek niet gegeven, zien we dat de gemeente qua landschappelijke inpassing denkt aan de volgende landschapselementen: poel, smal pad, kruidenstrook langs akker, struweelrand, openbare boomgaardstrook en lage haag. De vraag is of dat voldoende is. Wat kan er gedaan worden om het niet erg aantrekkelijke gebouw aan het oog te onttrekken? Wellicht is rondom erfbeplanting met (hoge) bomen een veel beter idee.

3. 'Sterke vermindering van stikstofbelasting op natuurgebieden'

Nadat een eerdere aanvraag was geweigerd door de provincie en een daarna wel verleende vergunning was vernietigd door de Raad van State, vanwege het ontbreken van een wettelijke basis, heeft de provincie Van Deurzen in 2015 opnieuw een Natuurbeschermingswetvergunning verleend m.b.t. het houden van 291.000 legkippen in verrijkte kooien. Deze vergunning betreft de ammoniakuitstoot en de gevolgen daarvan voor Natura2000-gebieden (Europees beschermde natuurgebieden) zoals De Bruuk en de Sint-Jansberg. Waar het voorheen niet mogelijk was om een vergunning te krijgen voor nieuwe activiteiten, omdat er al sprake was van een flinke overbelasting van de natuur, kwamen er door de invoering van het zgn. salderingsprincipe wel mogelijkheden. Van Deurzen heeft daarvan gebruik gemaakt en 'ammoniak' gekocht van twee andere Groesbeekse bedrijven. Een van deze bedrijven

Ondanks de voorgenomen maatregelen van de overheid zal er in 2030 nog steeds veel te veel ammoniak uit de lucht in De Bruuk neerregenen. Het wel of niet stoppen van het kippenbedrijf speelt daarin geen enkele rol.

was niet meer actief, maar de milieuvergunning was nog niet ingetrokken (de gemeente voert daarin helaas geen actief beleid). Het beroep dat tegen deze vergunningverlening is ingesteld bij de Raad van State, werd helaas afgewezen. Het rechtscollege oordeelde in haar uitspraak dat voldaan is aan de regels voor externe saldering.

Inmiddels zijn de ammoniakregels in Nederland al weer veranderd en hebben we nu de PAS, de Programmatische Aanpak Stikstof. Wie denkt dat de ammoniakuitstoot nu eens werkelijk gaat worden aangepakt, die moeten we helaas uit de droom helpen. De PAS staat zelfs toename van de ammoniakdepositie door uitbreiding van de veehouderij toe. De tegenprestatie die de landbouwsector daarvoor moet leveren, bestaat uit het nemen van deels vrijwillige maatregelen zoals emissiearme huisvesting en beter voermanagement. Daarnaast gaat de overheid zelf investeren in herstelmaatregelen in stikstofgevoelige natuurgebieden (o.a. vernatting van De Bruuk).

Volgens de verleende vergunning draagt het kippenbedrijf jaarlijks 2,2 mol stikstof per hectare bij aan de ammoniakdepositie op de blauwgraslanden van De Bruuk; dat is een relatief bescheiden aandeel van 0,1% in de totale huidige depositie van jaarlijks zo'n 2200 mol N/ha. Het is overdreven om dan te spreken van een 'sterke' vermindering van

de stikstofbelasting, indien het bedrijf zou stoppen.

Terzijde: de kritische depositiewaarde, dat wil zeggen de maximale ammoniakdepositie die voor het voortbestaan van blauwgrasland aanvaardbaar wordt geacht, bedraagt slechts 1071 mol N/ha/jaar. Als de PAS een succes wordt, dan zal de depositie in 2030 rond de 1780 mol/ha/jaar liggen. Dat is nog steeds veel te hoog en gevreesd mag worden voor de toekomst van deze kwetsbare natuur. De Raad van State buigt zich momenteel over de juridische houdbaarheid van de PAS, omdat de vraag aan de orde is of Nederland op deze manier wel voldoende doet om de Natura2000-natuurgebieden te beschermen. Een uitspraak zal waarschijnlijk nog enige tijd op zich laten wachten.

Betekent het verdwijnen van het kippenbedrijf nu dat er werkelijk een (bescheiden) afname van de ammoniakdepositie op natuurgebieden plaatsvindt? Helaas niet, want volgens het systeem van de PAS wordt ammoniak van gestopte bedrijven, de zgn. stoppersruimte, weer meegeteld in de zgn. ontwikkelingsruimte (beschikbare ammoniak) en uitgedeeld aan bedrijven die willen groeien. De bewering van de gemeente is dus onjuist.

4. 'Verwachte toename vrachtverkeer is beperkt'

Een melkfabriek leidt tot meer verkeersbewegingen dan het kippenbedrijf, zoals al eerder in dit artikel aangegeven. Vooral aanwonenden aan de Dennenkamp, Cranenburgsestraat en Wylerbaan hadden hierover kritische opmerkingen tijdens de infoavond. De Dennenkamp is een smalle klinkerweg die wellicht niet berekend is op zwaar vrachtverkeer, terwijl de Cranenburgsestraat al juist veel gebruikt wordt door vrachtwegen die naar het bedrijventerrein van Groesbeek gaan. En op de Wylerbaan klagen aanwonenden over de hoge snelheden van het vele verkeer. Een terechte vraag is of de ondernemer gaat meebetalen aan de kosten van evt. benodigde infrastructurele aanpassingen of dat deze voor rekening van de gemeenschap komen.

5. 'Belangrijke bijdrage aan lokale werkgelegenheid'

Natuurlijk is werkgelegenheid belangrijk, maar het mag geen criterium zijn om al te

lichtzinnig een melkfabriek in het buitengebied te starten in plaats van op een passende locatie op een bedrijventerrein in de regio. Ook bij vestiging elders in de regio levert de melkfabriek banen op voor o.a. mensen uit onze gemeente. We leven niet meer in de tijd dat iedereen op loop- of fietsafstand in zijn of haar eigen dorp werkt. Het gaat om regionale werkgelegenheid.

6. 'Beperkingen voor mogelijke toekomstige ontwikkelingen worden sterk verminderd'

Het is ons niet duidelijk, maar wellicht wordt hiermee bedoeld dat een intensieve veehouderij eerder beperkingen aan ontwikkelingen in de omgeving oplegt dan een melkfabriek.

Een voorbeeld van een zuivelfabriek: het in 2009 opgerichte Globemilk op het bedrijventerrein van Boxmeer produceert, net zoals Koolen in Groesbeek van plan is, lang houdbare melk en roomproducten.

Tot zover de argumenten van de gemeente. Wij zijn nog niet overtuigd. Natuurlijk wil niemand de kippen terug, en die moeten ook niet terugkomen, maar de vraag is of een melkfabriek een acceptabel alternatief is. Melkverwerking (en daarmee bedoelen we niet de zelfkazende boer) is een industriële activiteit die in principe thuishoort op een bedrijventerrein en niet in het agrarisch buitengebied. Het lijkt ons verstandig om het huidige plan voor de melkfabriek als startpunt van mogelijke ontwikkelingen te

beschouwen en niet tegelijkertijd als eindpunt. Houd er dus rekening mee dat 55.000 ton/jaar wel eens niet de maximale productiecapaciteit zal blijven en dat de rest ook niet blijft zoals het nu wordt voorgesteld. Ga er maar van uit dat zo'n melkfabriek in de toekomst wil uitbreiden (= meer verkeer, geluid etc.), silo's wil neerzetten of een afvalwaterbassin wil aanleggen, andere of meer bedrijfsgebouwen, schoorstenen etc. Is het dan nog steeds een goed idee om hier een melkfabriek te beginnen?

Als er eenmaal is geïnvesteerd op deze locatie, is het natuurlijk zonde van het geld als de melkfabriek niet mag uitbreiden en noodgedwongen naar een andere locatie zou moeten verhuizen. Een voorbeeld hiervan heeft zich nog niet zo lang geleden afgespeeld in de gemeente Coevorden in Drenthe waar een zuivel verwerkende boerderij in een buurtschap is uitgegroeid tot een melkfabriek die jaarlijks meer dan 80.000 ton melk verwerkt. De provincie gedoogde aanvankelijk en legaliseerde vervolgens de grote capaciteitsuitbreiding op dit agrarisch bouwblok door te wijzen op het dreigende verlies aan investeringen en werkgelegenheid indien zij het plan niet goed zou keuren. De vraag is dus hoe de provincie Gelderland zich in Groesbeek gaat opstellen.

Wethouder Ten Westeneind begon zijn verhaal met de opmerking 'Als het een weiland was geweest, dan was het plan door de gemeente natuurlijk niet positief ontvangen.' Dit is veelzeggend, de gemeente voelt dus kennelijk zelf ook wel aan dat een dergelijke industriële activiteit op een agrarisch bouwblok bepaald niet ideaal is. Het risico is echter dat we nu een nieuw probleem ingerommeld worden, met o.a. aantasting van het landschap en toename van zwaar vrachtverkeer en geluid in het buitengebied. Welke garanties zijn er om dat te voorkomen?

De WMG heeft de gemeente in een reactie gevraagd om ook andere opties voor de invulling van de locatie te overwegen. Dat vergt geen afwachtende, maar juist een actieve opstelling van het gemeentebestuur, om in het belang van haar burgers problemen op te lossen en geen nieuwe te veroorzaken.

Henny Brinkhof
Nel van den Bergh